

І буюмо наукаїтос,
І своєю не цураїтос...
Т. ШИШЧЕНКО

Редакція і Адміністрація:
"Svoboda", 81-83 Grand St.
Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНЧ: HEnderson 6-8740
Тел. в Нью-Йорку:
BArclay 7-4125

АМБАСАДОР ЛАДЖ ЗДОБУВ ОДНОДУШНУ РЕСПУБЛІКАНСЬКУ НОМІНАЦІЮ НА ВІЩЕ-ПРЕЗИДЕНТА ЗДА. НІКСОН СТАВИТЬ ЗА ЦІЛЬ СВОЄЇ ПОЛІТИКИ БОРОТБУ І ПЕРЕМОГУ НАД КОМУНІЗМОМ

Республіканський кандидат на президента з'ясовує далекудучі цілі своєї політики

Шикаго. — Боротбу і перемогу над комунізмом на всіх ділянках життя і на всьому обширі земного глобу визначив Річард М. Ніксон, республіканський кандидат на президента 3-дніхних Держав Америки, як головну ціль своєї політики та як головне виборче гасло республіканців. Далекодучі цілі своєї політики з'ясував Ніксон у своїй кінцевій промові на закінчення конвенції Республіканської партії в Шикаго в четвер 28-го липня пізно ввечері. Приймаючи республіканську номінацію на президента ЗДА, теперішній віце-президент Ніксон твердив, що ціллю Америки мусять бути не перемога над будь-яким народом чи країною, а тільки перемога волі над тиранизмом, добробуту над нуждою, здоров'я над недугами, прогресу над відсталістю. Він вважав, що совєтські диктатори свідомі військово-оборонної могутності 3-дніхних Держав і не поважають на війну, яка була б у першу чергу їхньої загрозливою, але вони плінують досягнути свою ціль та запанувати над світом при допомозі холодної війни, при допомозі своєї брехливої пропаганди та підірваної активності всього людства. Тому Ніксон вважав, що не вистачає сама тільки оборона і ведення холодної війни, але треба робити всі можливі заходи, щоб ту війну виграти. Для цієї мети Америка мусять у цій холодній війні перейти від оборони до наступу на всіх її ділянках і у всіх частинах світу. Для цієї мети Ніксон заловив створення центральної федеральної агенції, яка зосереджує б такі засоби цієї холодної війни, як поширення правди про Америку, допомога відсталім країнам, культурна і господарська взаємодія та зв'язки між Америкою й іншими народами світу і подібне. Агенція мала б бути поставлена на висоті окремого департаменту — міністерства і підлягала б безпосередньо президентові. «Якщо Хрущов твердить, що наші внуки житимуть в комуністичній системі, то ми йому скажемо, що його внуки житимуть на волі!» — твердив Ніксон, і це твердження викликало найбільш ентузіастичні та найдовші овації і демонстрації. «Сто років тому в цьому місті Абрагам Лінколн був найменований на президента 3-дніхних Держав. Проблема, яка стоїтиме перед нашою наступним президентом є ще більша, ніж була тоді. Тоді бо питанням була воля для невольників та збереження нації. Питанням сьогодні є воля всього людського роду та збереження цивілізації» — твердив віце-президент Ніксон. Він вважав, що комуністична агресія тепер зосереджується головним чином на військових ділянках.

Ситуація така, що агресор тепер прокидається миротворцем, рабовласником адез вільності. Обов'язком Америки є освідомити і перестерігти та оборонити загрозлені народи перед тією агресією і саме для цієї мети він плінує створення окремої агенції, що під безпосереднім проводом президента керувала б стратегією та гарантувала б перемогу волі у цій боротьбі. Він тільки рекомендує виборцям, щоб вони добре і уважно перевірили факти, прислухались до промов і тверджень усіх кандидатів і оцінили чесно, згідно зі своїм найкращим переконанням та сумлінням віддали свій голос у виборах. А головну різницю між його Республіканською і опозиційною Демократичною партією він бачить не в цілях, тільки в методах змагання до тих високіх і спільних для всіх американців ідеалів. Наприклад, демократичний кандидат Кеннеді твердив, що президент Айтєнганер повинен був перепросити Хрущова за випадок з літаком У-2. Ніксон вважав, що президент ЗДА не має потреби перед ким-будь вибачитися за те, що він дбає за безпеку своєї країни. Він вважав, що демократ бажав б «купити собі наші гроші на становище віце-президента. Ладж добре орієнтується в справах закордонної політики, бо він цією справою займається вже довгі роки, обороняючи становище ЗДА і всього вільного світу на території міжнародної організації ООН. Другим промовцем, який говорив про здібності Ладжа, був віце-президентом, був представник групи, що гуртувалася коло локійного сенатора - консерватиста Роберта А. Тефта. — Джан В. Брікер. Тефт уважав Ладжа за свого противника, бо Ладж в 1952 році підтримував завоювання кандидатури генерала Д. Д. Айтєнганера. Генрі Кебот Ладж у промові, яку він вголосив, приймаючи найменування на кандидата на віце-президента, заявив, що цього річні вибори стоять під знаком крайньої необхідності тому, що в світі відбувається «боротьба на життя і смерть між комунізмом і демократією». Ладж казав, що ЗДА мусять скріпити свою зброю силою до такої міри, щоб ніхто не відважився заатакувати нас». На думку Ладжа віце-президент Ніксон є найкращою людиною, яка

Найменований однодушно конвенцією республіканський кандидат на віце-президента ЗДА, теперішній американський представник в Об'єднаних Націях та відомий із своїх словесних двобойів із совєтськими представниками амбасадор Генрі Кебот Ладж (ліва), разом із республіканським кандидатом на президента, теперішнім віце-президентом Річардом М. Ніксоном, на трибуні перед закінченням конвенції.

Республіканська Конвенція закінчилась вибором кандидата на віце-президента та промовами обидвох кандидатів

Шикаго. — В четвертому маі «репрезентувати цю країну в тому замінанні, яке йснує в світі». Віце-президент Ніксон «єдиний має великий досвід у веденні свого уряду, головним чином в ділянці закордонної політики», і він при цьому «надає чимало інтелектуальних і вільних умов». Уряд президента Айтєнганера впродовж майже вісімдесяти років зробив порядок в цій країні, скріпив її оборонну силу і справу миру в світі привів до можливого здійснення тим, що ЗДА мають «великий вплив на розвиток світових подій». Але Ладж є свідомий того, що в світі є існують ті сили, які змагають до того, щоб комунізм запанував над світом. «Малі групи людей здобули еладу в численних державах і мають величезні ресурси, які стараються використати для справ комунізму». Віце-президент Ніксон, це людина, що найкраще зможе протиставитися тим нищівним силам світового комунізму. Промову Ладжа 15.000 юрба на Конвенції 14 разів шире оплескувала, збровивши йому овацію на початку і при кінці його виступу. Ладж казав, що коли він представляв групу закордонних дипломатів Ніксона, то віце-президент зробив на них глибоке враження, бо виявив в розмові з чужинцями повне знання чужинців у їх державках. Ладж сказав журналістам, що не вважав становища віце-президента за важливіше якості амбасадора в ООН, але він погодився прийняти кандидатуру на новий пост, щоб працювати для країни там, де його кличуть. Конвенція закінчилась о год. 10:42 за центральним літнім часом, що є 11:42 годиною за східним літнім часом.

Теперішня пара кандидатів на президента — наймолодша в історії ЗДА

Шикаго. — Після найменування на кандидата на президента 47-річного віце-президента Річарда М. Ніксона преса підкреслює, що Ніксон і 43-річний демократичний кандидат-номінат сен. Джан Ф. Кеннеді, — це наймолодша пара кандидатів в історії ЗДА, і з неї виборці виберуть президента цієї країни в дні 8-го листопада. Тільки особи старші понад 60 років можуть собі пригадувати, що в 1901 році після вбивства президента Вільяма МакКінлі став президентом тоді 42-річний віце-президент Теодор Рузвельт. Коли Рузвельт кандидував в 1904 році, то мав 46

Москва відкидає плян Айтєнганера щодо плебісциту у світі над формою режиму

Москва. — Московське радіо з середи 27 ц. м. подало англійською мовою короткий комунікат, в якому не тільки відкидає виклик президента Айтєнганера, щоб у цілому світі, однаково у вільних як комуністичних країнах, перестати під надзором ООН плебісцит над формою правління у кожній країні, — але й накидається на той проєкт, в «циничне втручання в чужі внутрішні справи». Президентська пропозиція, як проєкт Айтєнганера заважається в тому московсько-

Об'єднані Нації проєктують на 15 серпня наради про міжнародне роззброєння

Об'єднані Нації. — Д-р Луїс Паділла Нерво, мексиканець, президент 82-членної Комісії Об'єднаних Націй для справи міжнародного роззброєння, запропонував, щоб ця Комісія збиралась 15 серпня ц. р. для розгляду ситуації, що настала із зриванням більшовицької конференції роззброєння. Совєти, вийшовши 27 червня ц. р. з тієї Женевської конференції, згодилися до Об'єднаних Націй змусити поставити справу міжнародного роззброєння як одну з точок денного порядку звичайної сесії Генеральної Асамблеї, що зійдеться 20 вересня ц. р. ЗДА зажадали негайного скликання Комісії

Хрущов нараджувався в Києві з Ульбріхтом і Надаром

Москва. — За коротким комунікатом ТАСС-а Нінда Хрущов нараджувався в Києві з комуністичними атакачами Східної Німеччини і Мадагаскару, Валтером Ульбріхом і Яковом Надаром. Чому нарада відбувалась якраз у Києві, що було її предметом і як довго вона тривала — нічого з цього не виявлено.

ЗДА плянують випустити 260 ракет-сателітів

Нью-Йорк. — Пресова Агенція Юнайтед Пресс Інтернешенел повідомляє, що ЗДА плянують випустити в найближчих роках 260 ракет сателітів. Це має статися впродовж найближчих десятих років. Частіше як щодня місяці мають випустити ракету в космічні простори. Цей плян представлено окремий роз'яснювальний документ, що містить 1.300 урядових працівників, промисловців і представників університетів. На сесії обговорюють комунікацію в космічних просторах. В 1965 році мають випустити нуклеарну енергію порушувати ракету. Плянують випустити

Корейські комуністи домагаються знову відкриття військ ЗДА з Кореї

Панмунджом. — У своїй північно-корейській комуністичній стороні, близько чотирьохгодинне засідання міжкорейської Комісії перу в місті Панмунджом, в якому повернули години комуністичні обличчя американців лайками й обвинуваченнями, після чого ген. Маріон І. Довзон, командант морського корпусу ЗДА, відповів впродовж 20-х хвилин. Північно-корейський ген. Поо Чанг Ноон ескаржився на острілювання північно-корейської каноніра, але виявилось, що вона перша заатакувала була американцями.

Прем'єр Діфенбейкер стоїть перетяжкою проблемою податків

Оттава. — Канадійський прем'єр Джан Діфенбейкер має роз'яснити дуже важливу проблему, яку поставив йому прем'єр провінційного онтарійського уряду Леслі Фрост, який вимагає, щоб стягнені федеральні податки діляти по половині між федеральним і провінційним урядами. Справа йде про податки від особистих прибутків і від корпоративних, зібраних в провінції Онтаріо. Це домагається свого опартія консерватиста с

ГАММЕРШИЛД КЕРУЄ АКЦІЄЮ ОН У КОНГО

Генеральний секретар Об'єднаних Націй Даг Гаммершильд, прибувши до Браззавілю, столиці Республіки французького Конго, слухав привітання президента цієї Республіки Фулберта Юлю. Гаммершильд зупинився коротко в Браззавілі по дорозі до недалекого Леопольдвілю, де він наглядатиме над силами ООН, що змагають до заведення ладу в новоствореній Конго-лійській республіці.

Леопольдвіль. — Генеральний секретар Об'єднаних Націй Даг Гаммершильд був у минулу середу в Брюсселі у Вельгії, але зупинився там в дорозі до Конго тільки шість годин. Приїхавши з Нью-Йорку у товаристві представника в Об'єднаних Націях Вальтера Льюїдана, Гаммершильд відбув спешну нараду з міністром закордонних справ Вельгії М. Шні, потім з 10-ма міністрами бельгійського уряду, видавав куртуазійно королю Бодуена та вернувся на дальшу нараду з міністром Віні. Він відмовився подати зміст своїх нарад журналістам, але потвердив, що стоїть на становищі, що Бельгія повинна відкликати всі свої війська з цілого Конго. Бельгійський уряд не заперечує цьому принципові, тільки узалежнює таке відкликання військ від настання повного спокою в Конго і гарантії дальшої безпеки для тамоніх білих. Бельгійський прем'єр заявив, що Бельгія готова говорити про фінансову й технічну допомогу для Конго, але спешу мусить прийти в Конго спокій. Гаммершильд полетів до Конго голландським літаком і висів у французькій автономній Республіці Конго, звідки треба переїхати через ріку Конго до Леопольдвілю. Головна мета Гаммершильда — добитися можливості дислокації військ ООН також у провінції Катанга, прем'єр якої збунтувався проти центральної влади, як теж у нарадах з бельгійськими і конголійськими чинниками. Ралфом Бончем і ген. Фон Горном, дістаючи якийсь образ відносин в тій неспокійній молодій у світі державі. Гаммершильда ентузіастично вітали тисячі автохтонів, які виїхали йому назустріч з пропагандистськими гаслами на табличках — проти бельгійців, за самостійність Конго і проти прем'єра автономної провінції Катанги Чомбе, що проголосив відривання її від Конго. Бельгійський амбасадор в Конго, Жан ван де Вощ, був одним з тих, що виїхали назустріч Гаммершильдові до столиці французького Конго Браззавілю, по тому бої ріки Конго. Між вітаючими Гаммершильда були конголійський міністр закордонних справ Юстін Бомбоко, заступник генерального секретаря Об'єднаних Націй д-р Ралф Бонч і ген. Карль Карльсон фон Горн, головний командант військ Об'єднаних Націй в Конго. Одним з перших, що з ним Гаммершильд відбув нараду, був президент Конго, Жозеф Касабубу, який потім заявив журналістам: «Дякуюсь на майбутнє Конго оптимістично, в кольорах троянди. Але троянди ростуть з тернями». Гаммершильд поїде з Конго до Південної Африки, а вертаючись відтіль, зупиниться знову на два-три дні в Конго, куди в міжчас повернеться вже з подорожжю по Америці конголійський прем'єр Патріс Лумумба. Дорога до Південної Африки з Леопольдвілю веде через Елізабетвіль, столицю «збунтованої» провінції Катанги, що П називавши вгорі прем'єр Чомбе заявив був, що не упустив до своєї провінції військ Об'єднаних Націй. Гаммершильд відмовився сказати, чи він поїде до Елізабетвілю і говоритиме з Чомбе. Вже після приїзду Гаммершильда до Конго Чомбе заявив, що він вислав тричленну делегацію до Об'єднаних Націй з настановою на визнання самостійності провінції Катанги. Гаммершильд — повідомляє преса — ставиться негативно до цієї конвенції та ніби-то схилився до твердження Лумумби, що коли б не підтримка збоку бельгійців, то «не було б проблеми Катанги».

У СВІТІ

● Революційно-екзальтований Аджару призначив Мустафу Фаруха на свого представника в Пейліну. Аджарські араби націоналісти думають, що китайські — комуністи допоможуть їм в боротьбі з бунтівними проти них таї-грів розкладовою комуністичною роботою, як комуністичні агенти Москви, зробивши також араби.

● Кол. японський прем'єр Нобусукі Кіші вже виїхав із штабквартири до він лікується в 18-літній ц. р. 65-річний націоналіст Тітсуе Арамакі. Цей атактичний пошисован свій вчинок обуренням з приводу бездіяльності і нездарності Кіші у обороні японських комуністичних заворушень, які довели до відкликання відділів Айтєнганера і через те екомпромітування Японії в очах вільного світу.

● Французький президент Шарль де Голь виїхав особисто, разом з прем'єром Делор і членами уряду на летовище, назустріч першому президентові Республіки Камеруну мурини Ахмаду Ахїдо, який приїхав до Франції на дво-денну офіційну візиту. Камерун, недовільний французькою колонією, поділив 1 січня ц. р. став самостійною державою і навіть не є членом Французької Спільноти. Проте сам Ахїдо — переконаний прихильник Франції з французькою освітою.

● Військо Об'єднаних Націй у Конго складається з формальної, отриманих від 14-х держав: 8-х африканських, 3-х європейських і двох південно-американських. Вони нарахували вже 12.000 воїнів і летунів, має 14 різних уніформ та говорять різними мовами. Однак всі вони мають блакитні шоломи для протистояння та блакитні берети для старших однакові переважно на раменах і блакитні відзнаки з білим гербом ООН та ініціалами цієї установи.

Доллес інформував сен. Джансона про таємниці закордонної політики

Джансон Сіті, Техас. — Директор Центральної Розвідки Агенції Аллен В. Доллес прилетів 27-го липня до сен. Ліндона Б. Джансона, щоб згідно з зарядженням президента Айтєнганера, поінформувати демократичного

В АМЕРИЦІ

● Президент Айтєнганер сказав республіканським ставитим провідникам, щоб не дивилися на нього як на «партійного батька», бо така «батьківська комплекс» може бути шкідливим для партії, яка дістає нових людей до свого проводу. Голова ставтової делегації з Огайо Рей С. Вільс передав Айтєнганеру статистичні дані, заявляючи, що ми рахуємо на вашу допомогу у виборчій кампанії, що перед нами».

СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc., 81-83 Grand St. Jersey City, N. J.

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N. J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917. — authorized July 31, 1918.

Subscription Rates: One year \$12.00; six months \$6.25; three months \$3.25—Jersey City and Foreign Rates: One year \$14.00; six months \$7.50; three months \$4.00. For U.N.A. members monthly 65¢. **П е р е д п л а т а:** На рік — \$12.00; на пів року \$6.25; на три місяці \$3.25. — В Джерсі Сіті і закордоном: — На рік \$14.00; на пів року \$7.50; на три місяці \$4.00. — Для членів У.Н.А. Союзу, чоловіків і жінок, — 65 центів місячно. — За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: SVOBODA, P.O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

Республіканський кандидат

Республіканська партія має вже й формально обраного кандидата на найвищий пост в державі — на пост президента. Хоч Річард Ніксон уже перед своїм формальним вибором був безкомпромісним кандидатом на республіканську номінацію, головно після того, як відмовився кандидувати нью-йоркський губернатор Нелсон А. Рокфеллер, в демократичній системі Америки ніколи не можна мати певності перед формальним вибором.

Особа Ніксона, як і особа демократичного кандидата Джона Кеннеді, репрезентують молодішу генерацію, що поступово перебирає провід нації у цій грізній і скомілікованій дові. Ніксон лише на чотири роки старший від Кеннеді. Тепер взагалі в Америці тенденція передавати молодшій генерації щораз більшу відповідальність. Це позначається однакою, як в уряді, так і в загальному суспільному житті, включно з господарською діяльністю. «Погона» за молодими лідерами простягається навіть на високі школи, з яких, насамперед індустрія, «виловлюють» здібніших спеціалістів, приваблюючи їх перспективами великих заробітків ще перед закінченням studiй.

Коли мова про Ніксона, то в його особі республіканці мають мало що не ідеального кандидата в теперішніх обставинах. Він бо може протиставити своєму демократичному суперникові величезний досвід у веденні державних справ, здобутий на пості віце-президента впродовж двох каденцій Айзенгавера. Складається враження, що Айзенгавер свідомо і планоно підготував Ніксона на свого наступника доручаючи йому з кожним роком щораз більші завдання і наділяючи щораз більшою відповідальністю в державних справах.

Перебіг Республіканської конвенції підказує, що саме досвід Ніксона в державній адміністрації буде одним із головних «картів», що ним намагатимуться республіканці здобути Віллі Ді на дальших чотирьох роки. На це амазують також коментарі та аналітики передвиборчої ситуації та можливість вислідів виборів у листопаді. Такий республіканський аргумент важливий на загальному передвиборчому тлі, в обставинах майже однакових програмових платформ обидвох партій і у взаємному перелічтотуванні рішучості і спротиву більшості виборців.

З цього погляду сильну позицію Ніксона ще більше скріплює кандидатура Генрі К. Ладжа на пост віце-президента. Ладж бо, за час своєї довголітньої словної боротьби з комуністсько-московськими представниками на терені Об'єднаних Націй, став мало що не символом американського спротиву більшовицям та їх політиці. Ладж доповнює Ніксона також територіально, як уродженця Каліфорнії, і ідеологічно, подібно, як Джансон, демократичний кандидат на віце-президента, доповнює у цих відношеннях Джона Кеннеді.

Усе це дає обидвома кандидатами, Ніксонів Кеннеді, приблизно однаковий вигляд на успіх. Тим то кінцевий вислід листопадових виборів залежатиме головно від передвиборчої кампанії, яка почнеться в серпні, і від персональної постави обидвох кандидатів у цій кампанії. На це натякнув «Нью Йорк Таймс» у своєму редакційному коментарі з нагоди номінування Ніксона, кажучи, що обидва кандидати, Ніксон і Кеннеді, мають свої світлі і тіні, мають плюси й мінуси у своїй дотепершній діяльності і поставі, отже щойно впродовж безпосередньої виборчої кампанії вони повинні переконати американського виборця, хто з них потрапить лише служити нації в теперішній дові, «великого виклику історії».

Порядкуючий чинник у світі

Немає нині у світі такого чинника, що його можна б назвати порядкуючим — не є ним ні одна держава й ні одна міжнародна установа. Це — одна з характеристичних рис жалюгідного міжнародного хаосу, в якому нема ні миру ні війни, а існує сумнівний двоподіл світу з щораз більшим табором невірних і поплентацьких країн, в якому всі наїди на перевагу збройних сил вільного світу над збройною силою комуністів. У цій ситуації страшенно дошкульно відчувати брак порядкуючого чинника, особливо після того, як практична Об'єднаних Націй виявила, що самі вони не в силі ні стати. Виходячи з такої реалістичної оцінки, французький президент Шарль де Голль уже два роки тому проголосив тезу, що таким порядкуючим чинником може і повинен стати тріумвірат — ЗДА, Англія і Франція. Інтерпретатори цієї концепції пояснювали, що не тільки Об'єднані Нації, але й Організація держав атлантичного півдня (НАТО) неспроможні бути керівним і порядкуючим чинником, бо це тіло важке і складне, в ньому перехресноються не тільки інтереси багатьох держав, але й ідеології; вказувало на факт існування в деяких державах НАТО соціалістичних урядів, які лавірують між пацифізмом і оборонною політикою Заходу. Отож в часах, коли потрібні найбільша достовірність думки, найбільша взаємна любовність і здібність негайно приймати і негайно виконувати рішення — найкраще для такої ролі надався б (читали ми) три держави: ЗДА, Англія і Франція.

Що засадничу концепцію відновлює кілька днів тому французький прем'єр Мішель Дебре, який, закриваючи сесію парламенту, вказував на щораз загрозливішу міжнародну ситуацію. Погрозив, як і попередні старання де Голя, не знайти належного відгуків, бо офіційна американська закордонна політика неохоче ставиться до концепції пропонуваного тріумвірату. Вашингтон рахується із спротивом передусім Західної Німеччини й Італії, які вважать у такому проєкті свою деградацію, і з спротивом інших членів НАТО, які так нарікають, що з їх голодом великодержави замало рахуються. Нема сумніву, що створення фактичного, хоч не формального, тридержавного альянсу, це тіснотного, як він нині є в рамках НАТО, дає б нове палне большевицький пропаганді критичати про капіталістично-імперіалістичну змову. Але, коли не рахуватися з демагогією Москви й Пейпінгу, а брати під увагу тільки інтерес вільного світу на тлі зазначених утєрі відносин, то необхідний співпрацю між зорганізованими в союзницьких блоках вільними країнами політичати так, щоб можна було плянувати закордонну політику, приймати рішення і виконувати їх в найкоротшому часі з найменшими труднощами.

Принцип пошукування голосу малих країн — дуже добрий і похвальний, присмний головно для народів, які ще борються за свою державність. Але в сучасній міжнародній практиці він нереальний. Де Голль хоче, щоб три великодержави взяли на себе відповідальність за доло світу. Аденauer говорив про п'ять, маючи на увазі також Німеччину й Італію, — річ не в цифрі, а в доцільності. Розуміючи ситуацію, генеральний секретар НАТО Генрі Спаак багато енергії вжив уже для тісноті координації праці на терені постійної Ради НАТО. Але тоді, коли всі справи комуністичної стратегії у світі вирішуються у найвищому гурті диктаторської кліки в Кремлі, треба, щоб і вільний світ був швидкий і рішучий у керуванні своєю долею.

Любомир О. Ортинський

ПЕРШИЙ ТОМ УКРАЇНСЬКОЇ РАДЯНСЬКОЇ ЕНЦИКЛОПЕДІЇ

Врешті дійшов до читача широко «рекламований і проголошений советською пропагандою як „величезне досягнення“ — перший том Української Радянської Енциклопедії. В твердій, зеленій обкладинці з витисненим на заголовному боці ініціалами „УРЕ“ й орнаментами на хребті книжки, цей том має 632 стор. тексту, 299 ілюстрацій (глибокий друк), 69 ілюстрацій (офсетний друк), 3 чотириколірові автолітви, 14 кольорових мап. Тираж першого тому 100.000 примірників. Як довідкусь із вступу, „при підготові першого тому працювало понад тисячу вчених і літераторів, академіків і членів-кореспондентів АН СРСР, АН УРСР і союзних республік, галузевих академік СРСР і УРСР, докторів, кандидатів...“

Ще поки переглядали книгу читачам в передмові Головної Редакційної Колегії... Ідейною основою УРЕ є всеперемагаюче вчення Маркса, Енгельса, Леніна... УРЕ має показати братерську єдність українського народу з великим російським і всіма іншими народами Радянської Вітчизни. Іхню спільну боротьбу проти царату, поміщицьких, капіталістичних та іноземних загарбників, за побудову соціалізму і комунізму — всю багатовікову історію України, яку намагалися і намагаються сфальсифікувати й спотворити буржуазні націоналісти... УРЕ спрямована проти будь-яких проявів реакційної буржуазної ідеології і насамперед українського буржуазного націоналізму...

Що ж знаходимо в цій, з дозволу сказати, „першій енциклопедії українського народу“? Так, деяку інформацію з техніки, географії, етнографії, з математики і фізики, з історичних наук читач без сумніву знайде. Не є, втім, лінійні ті гірші від першої-ліпшої енциклопедії, якщо в матеріалі не замішаний посередньо чи безпосередньо „старший і брат“... Бо тоді все підстає так, що, для прикладу, автомото починає свою історію від „цікавих винаходів зроблених в Росії...“ авіація — від М. Ломоносова та полкату Кракунського в 1731 р. і т. п. Коли ж іде про політику історію, економіку, релігію і взагалі гуманістику, все представлено однобічно, тенденційно і пофальшовано. Справжньої науковості чи хоча б нейтрального об'єктивізму у висвітленні історичних фактів — в УРЕ не знайти. Матеріали й особи підібрані так, щоб провести й довести прийнятну лінійку, а все, що невідгледно, сфальшовано або промовчано.

Для ілюстрації наведемо кілька прикладів. У статті про Василя Блакитного читаємо: „Діяльність Блакитного була багато помилковою, націоналістичною...“ але з часу вступу Б. до комуністичної партії він став одним з активних творців радянської пролетарської літератури... Б. було посмертно нагороджено орденом Трудового Червоного Прапора УРСР“. Про те, що твори цього поета в тридцятих роках сконфісковано, а його пам'ятник у Харкові знищено — нема ні

згадки. Не згадано також про доло західно-українського поета Василя Бобинського, що в тридцятих роках приїздив до КПЗУ видавати тижневик „Світло“ і був редактором львівського журналу „Вісник“. Як відомо, Бобинський вийшов у тридцятих роках до Харкова і його злікуювали НКВД. УРЕ задовольняється тільки поданням дати його смерті 2-1-1938 р. і завагою, що „Б. зазнав переслідувань польських властей“. Про те, що „рідна“ советська влада злікуювала його — ні одного слова. Про театр „Березиль“ читаємо: „... заснований Л. Курбасем...“ відіграв певну позитивну роль у розвитку українського радянського театру, але у своїй діяльності пригукуюся значні ідейно-художні помилки, що перерости в політичні... Наприкінці 1933 р. з метою прискорення ідейно-творчої перебудови театру було оновлено його керівництво. Художником керівником став М. Крушельницький...“ Що сталося з Курбасем і Крушельницьким — мовчанка.

Далішній перегляд першого тому УРЕ показує, що його редакція приділяла куди більше місця навіть третій, п'ятій російським персонажам, „передусім советським можновладцям, ніж українським діячам. Взагалі завдання довести „єдність українського народу з (обов'язково!) великим російським“ — перелікане! Хоч і той том УРЕ охоплює матеріали лише до 1945 р., редакція поспішила підмурувати авторитет нового вождя Нікіти Хрущова. В довідці про битву за Дніпро в 1943 р. читаємо, що його перемогу треба завдячувати „керівній ролі М. С. Хрущова“. Тут же на цілу сторінку вишито коментарю баталістичну картину: „на тлі советських воєнників у першій лінії в генеральській формі, з золотими погонами й червоними лампасами стоїть Н. Хрущов“.

Протаканення публікації й наскрізь фальшивий зліт доводів про політично-економічне положення „капіталістичних країн“. Для прикладу візьмемо Австрію: „... Австрійська проблема була розв'язана завдяки спільній мірошній політиці СРСР“. Хоч кожному відомо, що майже голий чотири роки Молотов унеможлилював підписання австрійського договору, вимагаючи від Австрії непосильних для неї контрибуцій, а спершу навіть екстериторіальності для т. зв. „советських послівств“, деяких заводів, побудованих за часів „Третього Райху“. Далі в тій довідці читаємо ще таке: „Однак, реакційні сили і після того (прийняття австрійським парламентом закону про нейтральність) намагалися втягнути Австрію в фарватер імперіалістичної політики західних країн. Так, у жовтні — листопаді 1956 р. Австрія була використана для допомоги контрреволюційному заколоту в Угорщині...“ Або така в апробативному сенсі зредегована відіка: „Популярність гетьмана [Данила Апостола серед українських старшин і вірників

ЛЮМУМБА, ЗАГАДНОВИЙ ПРЕМ'ЄР КОНГА

Ще місяць тому мало хто у світі знав, а ще менше цікавився особою теперішнього прем'єра республіки Конго, Патріса Люмумби. Майже за одну ніч цей 34-літній син африканського континенту, колишній продавець пива, став відомим на всіх п'яти континентах. Цей і досі не розгаданий політичний ефініс недоросло до державного життя республіки Конго, на думку одних — африканський Фідель Кастро, а на думку інших — дуже загоїстий і небезпечно темпераментний речник крайнього африканського націоналізму. В дорозі до Нью-Йорку, на летищі в Ловдону, він сам рекомендував себе ніким іншим, як чистокровним африканським „націоналістом“. Як і насправді політично-ідеологічний переконаний цього новоспеченого державного мужа годі поки сказати. Як багато подібних йому в історії випадкових „Наполеонів“ (хамелеонів?), його ролі на політичній шахівці Африки, а то й світу, в повсякній мірі залежатиме від майбутніх подій. Зокрема від того, хто виграє на цьому відтинку ідеологічного й економічного двобою: Схід чи Захід.

Закордонні обсерваторії навперекір студіюють минуле й сучасне „розпеченої“ дитини Центральної Африки, конголіського прем'єра Люмумби. За місяць загалом до дипломатичної діяльності цього речника „лояриджених африканців“ набиралося чимало фактів, викиналися та шалених потягнень Люмумби, які й подасмо на цьому місці за найбільш об'єктивними американськими джерелами.

Світова опінія, зокрема зацікавлена пресою, звернула увагу на дивовижну поведінку Люмумби такий в першій день його урядування, як прем'єра республіки Конго. 30-го червня, під звуки фанфар, з участю деяких дипломатів, в приватній резиденції короля Бодуїна, в столиці Конго відбувся урочистий акт проголошення незалежності цієї країни. Як згадувала світова преса, у своїй першій офіційній промові прем'єр Люмумба назисався моніром, радником не лише на своїх укорашніх „па-

Росії сприяла тому, що з відносинами гетьманом 1727 року його обрано гетьманом Лівобережної України“.

Голі на підставі перегляду одного тому УРЕ віддати оцінку цілості, і ми цього не збираємося робити. Але, переглянувши перший том, бачимо, що редактори енциклопедії перестаралися у виконанні завдання — закрити в „книзі знання“ фальшиву большевицьку пропаганду, заземити світлі місця українського минулого і винищити іменити зради й підлоти. На підставі цього першого тому можна також ствердити, що й на відтинку науки все-таки планує старобратство, що пишеться енциклопедію на те, щоб продовжувати обман про „нерозлучну“ приязнь „великого“ російського народу з українським народом. Врешті прикро вражає, що в такій книзі як енциклопедія автори не зуміли забути форми і стилі, практикованих советськими пропагандистами у щоденній пресі.

„нів“ та вчителів, але й загальом на всіх блях, що мешкають в Африці. Цей „державний муж“ виголосив такі демагогічні гиради і кидав такі оскарження, що сама Москва (кажуть — інспіраторка його тодішнього гострого виступу) не могла б краще „перехитатися“ по білому населенню чорного континенту. Люмумба гістерично кричав, звертаючись до своїх чорношкірих земляків: „Ранком, вдені й вночі зносили ми наругу, кричали й насмішки лише тому, що ми — люди чорної барви“. Таке публічне оскарження, в такій історичній хвилині, викликало збентеження, майже констернацію в усіх прихильниках тому святі блях, окрім дипломатів червоного, комуністичного табору.

За дві години після проголошення цього „manifestu“ в резиденції колишнього губернатора Конго, також з участю бельгійського короля і міжнародної дипломатичної зацікавленості, відбувся величний „державний бенкет“, влаштований цим самим, делікатно сказавши, прем'єром. На бенкеті Люмумба вихваляв поплід несеа „величезний вклад бельгійського народу та його уряду в розвиток Конго“ і „великодушну“ прийомили „Бельгію“ (та її поселенців, культурного й економічного піонерів цього краю). „Вічну приязнь та дружню співпрацю на добро, обидвох держав...“ Після цього король Бодуїн відзначив Люмумбу найвищим державним орденом Бельгії — орденом Корони.

За п'ять днів після того на обід-прийняття для закордонних кореспондентів Люмумба подав напямні свої закордонної політики. Вони — кадія неувральними“. На адресу Бельгії він заявив: „Я державу дала нам шпиталі, школи, університети“, а на адресу вчорашніх „займачів“ (токинув: „Вони систематично заземлювали політичне освідчення населення Конго. Але це треба забути, бо всяка дискусія на цю тему принесе більше шкоди, як добро“).

Через два дні після тієї енциклопедії почалися відомі ексцеси збунтованих чорних військ. В світовій пресі, були голоси, що сам Люмумба тихе доловив оливи до вогню у цих двохтижневих насильствах над білим населенням.

На підставі договору, підписаного напередодні перед проголошенням незалежності Конго, в тій самій країні мали право перебувати бельгійська піхота та летунські з'єднання на двох великих військових базах. Саме звідти прийшла перша поміч для тисяч білих і саме туди хвиля за хвилею прибували парашутисти з Бельгії. Цей розпалений протизахід бельгійського уряду в обороні своїх громадян, розпорощених по „вільнолюбній“ державі, викликав відомі міжнародні ускладнення, з негайною акцією військ ООН включно. Але й тоді прем'єр Люмумба показав себе як людина, який далекі принципи демократії. За свідченнями авторитетних осіб, конголіський міністер закордонних справ перший поклявся бельгійській частині із зазначених двох баз, щоб вони звільнили столицю від нахвилюваної рідної солдатески. Люмумба у своїх пізніших виступах зигнорував цю обставину, скинувши всю вину на бельгійську армію та її провід. Щойно тепер виходять на світло деякі важливі моменти з тих перших днів хаосу і тривоги. Може тому й став прем'єр Люмумба за деякий час „наіахшою“ людиною, готовою співпрацювати з білими, навіть з „бельгійськими чортами“ при умові, якщо вони кинуть зброю й включаться у відбудову Конго.

Так само суперечними були його заяви, що він покличе советські війська, і, трохи згодом, що советська поміч „вже не потрібна“. Він ставив ультимат Об'єднаним Націям і забігав у них допомогти.

А вже рідішальним для Люмумби в його капітуляції та „угодовістстві“ з білими були по-

БАБЦЯ З УКРАЇНИ

Бабця належить до найновішої політичної еміграції, бо тільки три тижні тому прибула до ЗДА. Як писали наші газети, „після довгих старань вдалося дітям вивести її з „маршів сатани“, та привезти сюди. Ця бабця вже любить Америку — це сьогодні важко сказати. Покищо тужить за Рідним Краєм і плаче за ним по кутках, як ніхто не бажить...“

Новий Світ, нове життя — для бабці це дивні і гудні, незрозумілі... Чому тут такий шалений мовіть, така метушня, біганина? — дивується старенька. Хогі юстун, техніка, модерні винаходи зовсім їй не зумі, „Телевізійо“, так сказати, бабці не візьмеш, бо ж вона прилетіла советським суперджетом з Москви аж до Копенгаги, а звідти до Нью-Йорку махнула шведським турболітаком. І дуже собі тужить таке подорожування!

Кілька днів тому зять хотів заїмконувати бабцю з України американським автомобільним рухом і з'їздив на „райд“. Але що з того? В Лінколіні тунелі отавався якийсь випадок і, іже авто що застрягло, так і простояло там каміньом півтори години, і бідна бабця тротли не вдушила від газолінового гаду... Ледве живув і тсплу приїздили їй додому. Потім вона сказала зятєві:

— Миколю, як зогеш мене провітрити, то всім і на край світу, але літаюком! Ніколи автом!

Біда в загі поганається, коли бабця вертається з проходу, от так, від бляку до бляку. Вона приходить обурена й докраю стурбована тим, що тутешніми людьми занато „зліб розбіркає“: вони живуть в такій негуманній доброті, що викладають злібів святий на вулицю, до сїтників і ринитоків!

— А це страшний гріх! За це може колись, ватає кара Божя на людей! — зальотється старушка, що базила на своєму віку, як від шкоринку гететого зліба люди билися до крові... Тенер уже догика добре зогеться перед бабчиними огами, коли призодрить ліквідувати залишки зліба: або якось, неспітноту, спалоє їх, або несе до парку і розкидає пташкам. Але на злібі справа не зогеться, бо оце згора бабця зауважила, як догика висипала до сміття кісточки та недоїдки з курки...

— От як добре марнується! — зіднула бабця. — Така смажні кісточки... Ото моя Мурка поласувала б ними, якби тут була! Мурка — це бабчина кітотка, що залишилася в Краю, під отікою добрих людей.

— Ну, то що ж, бабцю? Хіба запакуюмо кісточки в пакуку і вишлемо вашій Мурці в презент! — пробував пожартувати зять, але побачив зльотів в бабчиних огах і замовк...

Важко згадати бабцю з України до життя в країні ситоті і доброту. По-бачились ж її, Панае Воже, довгим віком, щоб вона до цього щастя зог трона зявила.

І к е р

Д-р Філа. Микола Аркас

НАШ СТЕП

(З довгої низки спотадів)

(7)

Чумаки були останнім степовиком, що більшу частину свого життя пробував у степі: він цілковито залежав від зрадливих неспостовності степу, що загрожував його життю силою фатальних несподіванок у безкрайних обшарах. Багатопозовою валкою, якої до трьохсот миль, чумаки рухали в далеку дорогу, відслуживши перед тим урочисті молебні і зворушливо порочаючись з близькими. І недивно! В дорозі чигала на них сила небезпек, і не одному з них судилося скласти свої кістки в дику степу. Тому чумаки завжди рухали в дорогу озброєними, бо часто траплялося, що на їх валку нападати степові розбілники й ординці. Чумаки боролися з-за возів, по-

ставивши їх кругом, спорудивши т. зв. вагенбург, і нерідко їм настило дати відсіч напасникам: але бувало, що вся валка, разом з мажками, волами і кладкокрамом шезала безвісти. Поперед валки масстатно гриміли вибухотворні віз отамана; тон віз тягла пара величезних волів з визолоченими рогами. Крім отамана на тому возі їхав також півень — чумацький будильник. Півень тому виказувало було не абияку шану й годувало було на славу: хитрун півень добре те розумів і тримався гордовито та бундушно: без мене, мовляв, ви ні туди, ні сюди, ні лягти, ні сісти, ні встати.

Перед чумаками слялися безкраї степові обшари, а за-

ним, здавалось на краю землі, горбився горбамі далекій Крим, блакитнів тихий Дін чи Дунай, мліла в очеретах Дніпро-Бузька затока. Узбережжя Чорного моря, звичайно, було метою їхньої довгої подорожі. Перевозили чумаки своїми мажками найрізноманітніший крам: сіль, сушену, в'ялену рибу, таран, вугілля, дрова, сушені плоди, бараняче сало, різні спеції та ласощі, прядяна, полотна, вовну, грецькі й акеманські вина, олію, зброю, оловні, олівки, зерно, сир, сири, ріб'ячий клей-карюк і силу інших речей.

Повільно, марудно рухалися їхні скрипучі мажі, запряжені здавалось ледчимами, а насправді витривалими й працьовитими як у торгівні волами, по чумацьких шляхах, загублених у степовій глухомані.

На правобережжі найвідомішим був Чорний шлях, що звався також шляхом Шпаків, від славного отамана-воля Шпака. Чорним шляхом він звався з огляду на те, що в одному місці пролягав нотрами дрімучого Чорного лісу, рештки якого існували

інакше „битих“, існувало декілька вже в XVI столітті, і ними, розуміється, користувалися не тільки чумаки, але й війська свої та чужі, воронки. Сказати, що деякі з тих шляхів пролягали степами вже на зорі історії.

Перш-за-все це був Муравський шлях, один з найвідоміших у старовині, що починався на півночі Гетьманщини. Він ішов по Ворсклі, до річки Берестоватої, до припливу Самари, схилився на південь, перетинав „Вольності Запорозькі“, вдовж Конки і коло Вовчих Вод перекочувався в степи козацьких татар і примував до Перекопу.

Коло Вовчих Вод від Муравського шляху відгалужувався Кримський або Чумацький шлях, що простягався до Перекопу.

На правобережжі найвідомішим був Чорний шлях, що звався також шляхом Шпаків, від славного отамана-воля Шпака. Чорним шляхом він звався з огляду на те, що в одному місці пролягав нотрами дрімучого Чорного лісу, рештки якого існували

це й при мені коло Лисавецького. Цей шлях вважався великим небезпечним. Він починався на Волині, де до нього вливався шлях з Варшави, ішов до Умані, Балти й Ольшополя, вивів по бережжю степових річок, ярами й долинами до Очакова, де зустрічався з каравановим шляхом з Царгороду.

До цього шляху прилучався шлях, який перебігав між південним Бугом та Інгульцем північну Херсонщину, шлях, що йшов від Микитиного Рогу на Дніпрі, де була переправа.

Везліч безхрестих чумацьких могол розкидано по степу вдовж Конки і інших білих шляхів. Згубна випадковість, розбій, хвороба — часом зводили в могилу беззачайного чумака, а траплялося, що в дорозі гинули навіть цілі валки від татарського нападу або мору, вогнищем якого були ті саме приставища й торгівниці, звідки з поклажею поверталися чумаки:

...Занедавав чумацькою з Криму їдучи, При широкій доріжці воли пасучи.

Ой, упав чумаки, упав та й лежить. Ніхто в нього не спитав, що в нього болить? Ой, болить у нього серце, й голова... Помірає чумацькою, а роду нема! Пришов до нього отаман його, Бере його за рученьку, жалус його... ..Отамане мій, жалуй же мене, Скидай кожух з мене та укрив мене, Бері мої воли, вози, поховай мене, Бері мого срібло, золото... ..(З чумацької пісні „Ой ходив чумаки сім років по Дону“).

Письменник Г. Данилевський дуже докладно зупинявся в своїх творах над чумаками, їхнім життям, побутом та призначеннями. Сам він на власні очі це бачив чумацьким, чув їх лебедину пісню. А ось пробіляний переказ оповідання цього письменника про смерть чумака в дорозі: „Сонце вже ховалося за обрій; за десять кроків від чумацького шляху, в долині, верухом стояв гурток чумаків. Валка розпріжана, воли пасуться; нашивку готується сумний обряд; умираючо-

го вже вмили, причесали; на нього одгачено чисту сорочку, яку чумаки завжди возять із собою на випадок наглої смерті в степу; тут же товариші й могли йому копати. Він лежить на розсіланій свитці; жмут сіна замість подушки. Над ним схилився його найближчий друг чи побратим, чи родич; інші по-божно стоять оддалік, провід. Щойно тепер виходять на світло деякі важливі моменти з тих перших днів хаосу і тривоги. Може тому й став прем'єр Люмумба за деякий час „наіахшою“ людиною, готовою співпрацювати з білими, навіть з „бельгійськими ч

CLiford 7-6320
HEmlock 5-0415